

A gazdasági növekedés hármis határának kiszámítása felé
Towards the quantitative estimation of the triple limits to economic growth

Dr. habil. Tóth Gergely, toth@kovet.hu
Kaposvári Egyetem, GTK, egyetemi docens

A fogyasztói környezettudatosság és a vállalati környezetvédelem új megoldásai legalább 30-40 éves múltat tekintenek vissza. Csak a legismertebb mozgalmakból is több mint egy tucattal ismerkedett meg mélyen a szakmai közvélemény (a teljesség igénye nélkül: Recycling; Hulladékminimalizálás; CP – tisztább termelés; Zero emission; Zero growth – nemnövekedés; Zöld gazdaság; Triple-bottom-line, alias 3P [people-planet-profit]; Fenntartható fogyasztás; CSR – Vállalatok Társadalmi Felelőssége; Kék gazdaság; CSV – Közös értékteremtés; Ipari ökológia; Sharing economy). A konferenciatermek, projektirodák és vállalati tárgyalók ma az *ENSZ fenntarthatósági céljaitól* (17 SDG) és a *körforgásos gazdaságtól* (circular economy) hangosak.

De vajon hozzájárult-e mindez a fenntarthatóbb fejlődéshez? S egyáltalán, legalább a szavak szintjén észlelt valóságot adtak-e ezen mozgalmak egy nem szakmabeli embernek? Könnyű lenne cinikus választ adni ezekre a kérdésekre. Az én véleményem szerint igenis lassan a fenntartható fejlődés lesz az új paradigma, először talán szavakban, de reményeink szerint tettekben is. Ami azonban még fontosabb, megfordulhat a fenntarthatatlanság trendje, amire igen kidolgozott és megvalósítható programot vázol pl. a Paul Hawken nevével fémjelzett Drawdown program, 2050-re.

Ám ezek a mozgalmak, projektek, programok csak a felszínt alkotják, egyfajta szükséges, de nem elégséges feltételként. Alattuk húzódik egy mélyebb, kvázi „vízzáró” réteg: a fenntarthatóság eléréséhez szükséges elméletváltás a közgazdaságtudományban, paradigmaváltás az ökonomizmusból valami újabb, szelídebb, méltányosabb felé. A közjó újramegtalálása a 21. században, immár nem csak országok és kontinensek számára, de globálisan.

Ehhez sok mindenre, legfőképp rengeteg jóakaratra és a „csillagok szerencsés együttállására” van szükség, de némi tudományos alapra is, ami nagyjából rendelkezésre áll, de egységes elmélet formájában még nem öltött testet. A több egyetemen tevékenykedő oktatók, kutatók és doktoranduszok által alkotott informális műhelyünk egyik célja, hogy meghatározzuk a gazdasági növekedés természetes határait. Az első határ az ökológiai eltartóképesség (Tóth-Szigeti [2016]: *The historical ecological footprint: From over-population to over-consumption*. Ecological Indicators 60: 283-291), a második az egyenlőtlenség természetes határa (ld. Nagy Zita Barbara párhuzamos előadását, ugyanezen szekcióban), a harmadik a pénz „határhasznossága”, azaz boldogságnövelő hatásának korláta. Ezeket szeretném röviden felvillantani előadásomban.

A tanulmány a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal támogatásával az NKFI Alapból valósult meg (K-120044).